

Ayete

taş atanlar

Mehmet etin

Eserin adı: Ayete taş atanlar
Yazar: Mehmet Çetin
Mart-2024-Yeni Foça

Sahife içindeki motifler
Emine Çetin

İçindekiler

Takdim	5
12. Lem'a'daki ilgili bölümün telif tarihçesi	6
Bahsedilen nedir?	7
Ayetlerde nelerden bahsedilir?	8
Mütalâa pergeli iki ayaklıdır	10
Bilgi zemini adına	11
İlk madde nasıl var oldu?	12
1953'deki müsteşrikin yedi sema konferansı	14
Yedi meselesi	16
Tarih boyunca gezegen sayısı	17
Kutsal kitaplarda sema tasavvuru	19
Kur'ân'da "semavat" geçen ayetler	19
Yedi semalı ayetlerin mealleri şunlardır	20
Yedi meselesi ve bilimsel tefsirler	21
Kasd-ı mütekellim nedir?	21
İlm-i Hikmetin eskisi	23
Tefsirler	23
Müfessirlerin etkilenecek yaptıkları tefsirleri	24
Yeni hikmetin görüşü	25
Mürur, ubur, hark ve iltiyam	26
Şeriatın tesbiti	29

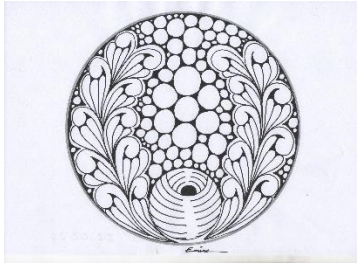
Mana ayrı, tasdik edici ayrıdır	30
Misliyet ve mahlûkiyet benzerliği.....	30
Âlemde israf yoktur	31
Dünya, görülen âleme bir çekirdektir	32
1.Boşluk yok, esirle dolu	35
2. Her şeyin rabıtası bir madde	35
3. Esir maddesinin çok çeşitleri var.....	35
4. Birbirinden farklı yedi tabaka vardır	35
5. Maddedeki değişiklik farklılıklara sebep olur	37
6. Semanın birden çok katları vardır	38
7. Yedi, yetmiş tabirleri çokluktan kinayedir	38
Özetlemek gerekirse	38
Ayetin pek çok tasdik edicileri vardır	43
Hayalî acip bir ferdi	44
Dizin	48

Takdim

Çalışmamıza temel teşkil eden metin şudur:

“Madem o ayetin böyle pek çok sadık mâsadağları (doğrulayıcıları) var. Şimdiki akılsız feylesofların ve serseri kozmoğrafyalarının, inkâr-ı semavat (semadaki tabakaları inkâr etmek) bahanesiyle böyle ayete taarruz etmesi, haylaz ahmak çocukların savattaki yıldızlara bir yıldız düşürmek niyetiyle taş atmasına benzer. Çünkü ayetin mana-yı küllîsinden (küllî manasından) birtek mâsadağ sadıksa, o küllî mana sadık ve hak olur. Hatta vakide bulunmayan, fakat umumun lisanında mütedavil bulunan (kullanılan) bir ferdi, umumun efkârını müraat için o küllîde dâhil olabilir. Halbuki, hak ve hakikî çok efradını gördük. Ve şimdi bu insafsız ve haksız coğrafyaya ve sersem ve sermest ve sarhoş kozmoğrafyaya bak: Nasıl bu iki fen hata ederek, hak ve hakikat ve sadık olan küllî manadan gözlerini yumup ve çok sadık olan mâsadağları görmeyerek hayalî bir acip ferdi, mana-yı ayet tevehhüm ederek ayete taş attılar, kendi başlarını kırdılar, imanlarını uçurdular!”¹

Bu çalışmamızda² 12. Lem’a’nın 2. Mesele-i Mühimme bölümünde geçen bu paragrafın mütalâası yapılacaktır.

¹ Bediüzzaman Said Nursi, Lem’alar (2017), s. 150 (12. Lem’a)

² Bu çalışmamızda yardımcı geçen Bakü’lü kardeşimiz Yusuf Abbasli’ya teşekkür ederiz.

12. Lem'a'daki ilgili bölümün telif tarihçesi

Bediüzzaman'ın, Eski Said dönemindeki eserleri, Yeni Said dönemindeki eserlerinin çekirdekleridir. İşârâtü'l-İ'caz da bu eserlerden birisidir. İşte bu risalesinde, 1914'lerin harp cephesinde Bakara'nın 29. Ayetinin tefsirindeki değerlendirmeleri, 1934'lerdeki 12. Lem'a isimli tefsiri ile bütünlük arz edencesine birbirinin mütemmimi vasfiyla ve dahi emsalî eserlerle bir ve beraber okumak ve değerlendirmek icab eder.

Bahsedilen nedir?

İlgili bölümde İsrâ 17/44

“Yedi gök, yer ve bunlarda bulunanlar O’nu tesbih eder; O’nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihini anlayamazsınız. O halîmdir, bağışlayıcıdır.”

Bakara 2/29.

“O, yeryüzünde olanların hepsini sizin için yaratan, sonra göğe yönelip onları yedi gök hâlinde düzenleyendir. O, her şeyi hakkıyla bilendir.”

Ayetlerinin, sorulan suale yönelik tefsiri yapılır.

Ayetlerde nelerden bahsedilir?

İşlenen konunun geçtiği kısmında İsrâ, 17/44, Bakara, 2/29 ayetlerinin, sorulan suale yönelik tefsiri yapılır. Aynı konuyu işleyen

“Allah, yedi göğü ve yerden bir o kadarını yaratandır. Allah’ın emri bunlar arasından inip durmaktadır ki, Allah’ın her şeye kadir olduğunu ve Allah’ın her şeyi ilmiyle kuşattığını bilirsiniz.” Talak, 65/12 ayetinin de sorulan aynı suale yönelik tefsiri yapılır.

Ayetlerin tamamına baktığımız zaman, yedi ifadesinin niçin kullanıldığını da görebiliriz; Allah’ın sonsuz ilmini ve sonsuz kudretini nazara vermektedir. Arapların o günkü bilgileri çok sınırlı olmakla beraber, bunların başında göklerin ve yerin bilgisi geliyordu. Kur’ân’ın maksadı tevhid dersini vermek olduğuna göre onun kâinattan bahsetmesinin de asıl gayesi bu tevhid inancını pekiştirmektir. Gözle görünen şekliyle bir tek gök veya -eski Yunan felsefinde olduğu gibi- dokuz gök olarak algılayanların yanlışını düzeltmek ve hakikatli olan orta yolu göstermek için “yedi gök” ifadesi tekrarlanmıştır.³

İsimleri geçen ayetlerde özetle; Allah’ın, gökleri yedi tabaka olarak yarattığı vurgulanır. Ve yedi göklerin, yer ve içindekilerin Onu tesbih ettiği ifade edilir.

Vahdaniyetin afakî delillerini sıralayan ayetlerden birisi de isimleri geçen ayetlerdir. Allah’ın var ve bir olduğunun, yaratılanlar üzerindeki âlâmet ve delillerden olarak semavatın yedi tabaka hâlinde yaratıldığına yapılan itiraza uzun cevabın ilmî izahı yapılır.

Cenab-ı Hakk’ın, azîm tasarrufatı, kudretinin mühim mensucatını (dokumalarını) bahsi geçen ayetlerde zikredildikten sonra ifade edilen mensucatın menbâmı da Yunus 10/32’de geçen **“İşte hak olan Rabbiniz Allah odur.”**,

³ <https://sorularlailamiyet.com/allah-yedi-gogu-ve-yerden-de-onlari-benzerini-yaratti%E2%80%A6-talak-6512-ayetindeki-yedi-gok-ne-demektir>

diye gösterir.⁴ Dolayısıyla her nereye bakarsak bakalım Onun, ilim, irade ve kudretinin sayısız ve sonsuz alâmetlerini tetkik ederken iş bu çalışmamızda ele alınacak olan ve ayete taş atanlara cevap olması babından semavatın yedi tabaka hâlinde yaratılması mütalâa edilecektir.

Ayette, semavatın yedi tabaka hâlinde yaratılmasının evvelinde bir bahis var ve bu yedi semavat meselesi onun istidlâli için olmalı. İstidlâl yani evvelinden bahsedilen mevzuya, semavatın yedi tabaka hâlinde yaratılmasındaki rububiyet ve vahdaniyete delil getirilerek bir hükme varmak için ayette bahse girmiş, diye anlaşılır, yoksa doğrudan semavatın yaratılış keyfiyetini zikretmek için olmamalı, herhalde. Zira, ***“Kur’ân-ı Kerim tarih, coğrafya muallimi değildir. Ancak, âlemin nizam ve intizamından bahisle Sâniin marifet ve azametini cumhur-u nâsa ders veren mürşid bir kitaptır.”***⁵

⁴ Bediüzzaman Said Nursi, Sözlür (2016), s. 470 (25. Söz)

⁵ Bediüzzaman Said Nursi, İşârâtü'l-İcaz (2017), s. 278

Mütalâa pergesi iki ayaklıdır

Bu meselenin izah ve mütalâası yapılırken pergel olan ayağımızın birisi, doğrudan vahdaniyet ve rububiyet merkezli noktada dururken, diğer ayak, âlemi, bu esasa delil toplamak üzere mütalâa ve gözlem seyahatine çıkabilir olarak bilinirse, mesele esas maksadıyla ele alınmış olur. Ve esasen biz; yer ve gök biliminde uzman değiliz, bahsedilen ayetin tefsiriyle vahdanî delilleri Risale-i Nur ve emsalî eserlerden mütalâa etmek isteyen bir gözlemciyiz.

İşte bu esaslar muvacehesinde “*Allah’ın, yerde ve göklerde bulunan her şeyi sizin için yarattığı hâlde nasıl inkâra sapabiliyorsunuz?*”⁶, sorunun delilli cevabı babından 29. Ayet’in muhtevası işlenir. Ve bu çalışma, ayetin diğer mana ve makamlarını değil sadece semavatın yedi tabaka hâlinde yaratılması meselesinin tahlili içindir.

⁶ Fahreddin Razi, Tefsir-i Kebir, (2002), S. 2/202

Bilgi zemini adına

Meselenin mütalâasına girmeden evvel, işlenecek konuya bilgi zemini oluşması adına şu malûmatı buraya nakletmeliyiz şöyle ki:

“Yerin ve göklerin bir başlangıcının bulunduğu, bundan önce yer ve göklerin mevcut olmadığı matematik, astronomi, güneş fiziği gibi ilgili bilim dallarınca da tesbit edilmiştir. *‘Yapılan araştırma, gözlem ve hesaplar, ilk evren maddesinin çıplak atomlardan oluşan kocaman bir küre hâlinde olduğunu, bu çıplak atomlar arasındaki karşılıklı şiddetli itme ile bu ilk evren maddesinin açılarak patlayan bir bomba gibi evrene yayıldığını göstermektedir. Ancak bu ilk evren maddesinin nasıl meydana geldiği bugün, araştırmalara rağmen tam olarak bilinmemektedir. Başlangıçta uzay ve zaman yoktu. Bir teoriye göre maddenin ve mekânın olmadığı, ışık ve enerji meşhumlarından söz edilmediği, boşluğun bile mevcut olmadığı bir devirde her şey, dehşetli bir patlama ile ortaya çıktı. Korkunç bir sıcaklıkta atomlar yaratıldı. Fizik ve kimya kanunları hükümlerini yerine getirdiler. Proton, nötron ve elektronlardan ağır elementler husule geldi. Yıldızlar doğdu, güneşler ortaya çıktı, galaksiler meydana geldi.’* (Taşkın Tuna, Uzay ve Dünya, s. 22, 27). Bilim adamları bu büyük patlamanın tarihini milyarlarca yıl geriye götürmektedirler. Şu hâlde dünyanın ve güneşin içinde bulunduğu samanyolu galaksisi gibi sayısız galaksi, milyarlarca yıl öncesinden yaratılmaya başlanmıştır, daha öncesinde ise bunlar mevcut değildi.

İlk madde nasıl var oldu?

İlk evren maddesinin nasıl var olduğu bilimin meçhulüdür. Bütün semavî dinler, bunun bir yaratıcısının olduğu, sonraki gelişmeleri de *ilmi sonsuz, hikmeti, kudreti ve sanatı eşsiz olan yaratıcının sağladığı* konusunda ittifak etmişlerdir. Bu ve başka ayetlerde yerküreyi Allah yarattığı gibi ayette “yedi sema” diye anılan gökleri de yedi gök olarak yaratıp düzenleyenin Allah olduğu bildirilmektedir. Bu yedi göğü, dünyanın gökleri veya uzayın gökleri olarak kabul eden tefsirciler, eski Aristo ve Batlamyus nazariyesine göre Orta Çağ’dan sonra da Kopernik, Galileo, Kepler, Newton, Einstein, S. Hawking çizgisinde gelişen güneş ve kâinat sistemleriyle ilgili bilgilere göre açıklamalar yapmışlardır. Ancak bu yedi gökten maksadın ne olduğu konusunda kesin bir bilgi yoktur. Arap dilindeki kullanıma göre bunun çokluktan kinaye olarak düşünülüp birçok gök şeklinde anlaşılması da mümkündür.”⁷

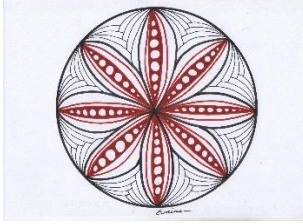
*“Batlamyus’un etkisiyle asırlar boyunca Müslüman ilim adamları, yerin merkezde sabit olduğuna inanmış, bunu bir iman meselesi haline getirip Kur’ân ayetlerinin buna işaret ettiğini sık sık dile getirmişlerdir. Ancak, Batlamyus’un “yer merkezli” sistemi etkisini kaybedip Kopernik’in “güneş merkezli” sistemi kabul görmeye başladığında, ilim adamları bu defa bu sisteme uygunluk gösteren pek çok ayeti eserlerinde işlemişlerdir.”*⁸

Bilgi zemini adına verilen kısa malûmatın ardından mütalâa etmeye çalıştığımız konuya geçmemiz gerekir.

⁷ <https://kuran.diyabet.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/36/29-ayet-tefsiri#:~:text=Bir%20teoriye%20g%C3%B6re%20maddenin%20ve,kimya%20kanunlar%C4%B1%20h%C3%BCk%C3%BCmlerini%20yerine%20getirdiler.>

⁸ Nagihan Ayşe Boşnak, İlk Altı Asır Tefsirlerinde Yedi Gök İfadesi, Yüksek Lisans Tezi, file:///C:/Users/Admin/Desktop/yokAcikBilim_10200540.pdf

Konuya yavaş yavaş girerken ayetlerde dile getirilen yedi tabaka meselesinin Risale-i Nur'daki ilk bahsini hatırlamanın yanı sıra o devrin ilim-kültür-fen- siyaset gibi çevreleri de göz önüne almak gerekir. Öyle ya, bu meseleyi Bediüzzaman ele alırken, çevresindeki dünyanın ahvalini de unutmamak gerekir.

Yedi tabaka meselesinin Risale-i Nur'daki telif mazisi

Rububiyeti en güzel örneklerinden biri olan semavatın yedi tabaka meselesini, girişte de izah edildiği gibi Birinci Dünya Harbi'ndeki cephe hattında telifindeki özetleme ve mücmel mecburiyetini 1934 yılında Barla'da "*o meselelerin yalnız bir hülâsasını yazmak münasiptir, Şöyle ki:*"⁹, der ve önceki telifini az biraz açar.

İşârâtü'l-İcaz'dan özetle şu ön bilgi, burada verilmelidir ki, arzın yaratılması, semavatın yaratılmasından evveldir. Evvelce arzın, sonra semavatın tefekkürü lâzımdır ta ki tefekkürün zemini arzdan başlayıp semaya yükselsin, irtibat tam olsun. Şunu da unutmamak gerekir, şöyle ki: Nimet, ihsan, merhamet gibi zahiri delillerin görülüp, idrak edilmesi için arz, semavattan evveldir. Azamet, izzet, kudret delillerinin gösterilmesi noktasından bakıldığında da semavat arzdan evveldir ki bu meseleyi, bakış açısındaki makamlara göre sıralama yapmak mümkündür.¹⁰

1953'deki müsteşrikin yedi sema konferansı

1953 yılında "Seb'a semavat" (7 kat gök) hakkında bir konferans hâdisesi, buna karşı Bediüzzaman Said Nursi Hazretlerinin cevabı ve Nur Talebelerinin faaliyetiyle, İngiliz kökenli konferansçı ecnebi müsteşrikin kaçması hikâyesi şöyledir:

İngiliz asıllı ecnebi bir müsteşrik,¹¹ İstanbul'a gelerek, bir konferans vereceğini, bu konferansı da Kur'an'ın Seb'a Semavat hükmüne karşı olacağını ve yedi gün üst üste aynı mevzuu işleyeceğini ilân etmiş. Bir gün sonra da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde konferansına başlamış, birinci gününde ilk konuştuğu şey, Kur'an'da "Seb'a Semavat" yani yedi tabaka göklerin hakikatini inkâr etmeye

⁹ Bediüzzaman Said Nursi, Lem'alar (2017), s. 147 (12. Lem'a)

¹⁰ Bediüzzaman Said Nursi, İşârâtü'l-İcaz (2017), s. 278

¹¹ Doğu memleketlerinin din, dil ve tarihlerini ve diğer bazı hususları araştırıp tesbite çalışan batılı araştırmacı, oryantalist.

yeltenmişti. Bu konferansı dinleyenler arasında bulunan Nur Talebesi üniversiteli gençler, hâdiseyi gelip Üstad Bediüzzaman'a da bildirmişlerdi. Hazret-i Üstad hemen harekete geçmiş ve 1915 yılında Birinci Cihan Harbi esnasında te'lif etmiş olduğu İşârâtü'l-İ'caz tefsirinde ve 1928-1930'larda Barla'da kaleme almış olduğu Risale-i Nur silsilesinden Lem'alar bölümünün 12. Lem'a'sının İkinci Mesele'sinde; Kur'ân'ın mevzuya konu olan ayetini, ilim ve fennin ve dinin en son noktalarına tatbik ederek tefsir etmiş olduğundan, bu iki eserindeki tefsirlerin yan yana getirilmiş şeklienden ibaret olan 12. Lem'a'daki kısmı daktilo ettirerek Nurcu genç talebeleri vasıtasıyla konferansın ikinci gününde henüz konferans başlamadan önce, dinleyiciler arasında dağıttırıştır. Yabancı müsteşrik profesör, salona girdiğinde kendisine de bu yazıdan verilmiş veya dinletilmiştir. Konferansçı ecnebi müsteşrik sormuş: “*Bunu yazan kimdir?*” Gençler: “*Bunu yazan Bediüzzaman Said-i Nursi'dir.*” demişlerdir. Bunun üzerine yedi gün üst üste devam ettireceğini ilân etmiş olduğu konferansını, o gün çok kısa ve heyecan içinde aceleyle bitirivermiş, kalan beş günlük bölümünü devam ettiremeden Türkiye'den ayrılmış, gitmiştir.

Adı geçen, yabancı münkir konferansçı müsteşrike cevab olarak hazırlanmış broşürün mukaddemesinde Bediüzzaman tarafından şunlar yazılmıştır: Kur'an'ın 7 kat gök ayetiyle dalga geçti, Risale-i Nur'u okuyunca arkasına bakmadan kaçtı.¹²

¹² <https://www.risalehaber.com/kuranin-7-kat-gok-ayetiyle-dalga-gecti-risale-i-nuru-okuyunca-arkasina-bakmadan-433799h.htm>; Aytekin Coşkun, https://www.yeniasya.com.tr/aytekin-coskun/yedi-kat-semavat-bediuzzaman-spacex_594909

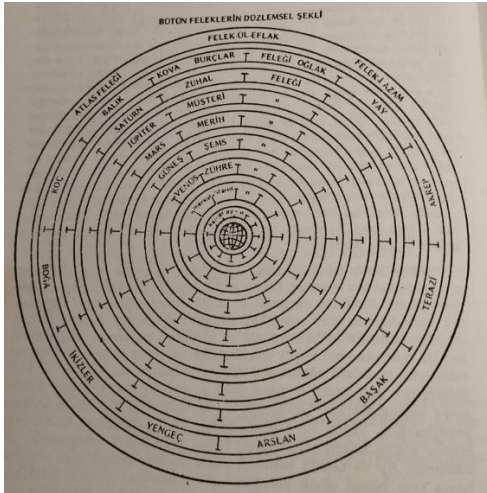
Yedi meselesi

Razi, Tefsir-i Kebir’inde astronomicilere dayanarak yedi ve dokuz gezegenleri şöyle sıralar: Dünyaya yakınlığı konumuyla semanın katları şunlar:

1. Ay (Kamer)
2. Utarid (Merkür)
3. Zühre (Venüs)
4. Güneş (Şems)
5. Merih (Mars)
6. Müşteri (Jüpiter)
7. Zühal (Satürn)

Bu sıralamayı yıldız tutulmasıyla bilinebildiğini ifade eder. Sekizinci ve dokuzuncu sıralamayı şöyle yapar:

8. Sabit yıldızlar
9. En büyük felek ¹³

Marifetname’ den...

¹³ Orta Çağ İslâm kozmolojisinde yıldızları taşıdığına ve hareket ettirdiğine inanılan şeffaf gökküre; gezegenlerin yörüngesi. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/felek>)

Tarih boyunca gezegen sayısı

1543- Altı gezegen (Merkür, Venüs, Dünya, Mars, Jüpiter ve Satürn)

1781- Yedi gezegen (Uranüs eklenerek)

1807- On bir gezegen (Ceres, Pallas, Juno ve Vesta eklenerek)

1845- On iki gezegen (Astraea eklenerek)

1846- On üç gezegen (Neptün eklenerek)

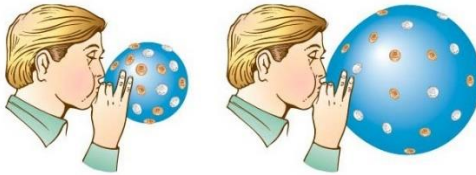
1851- Yirmi üç gezegen! (Hebe, Iris, Flora, Metis, Hygiea, Parthenope, Victoria, Egeria, Irene ve Eunomia eklenerek)

1852- Sekiz gezegen! (Ceres ve diğer göktaşları silinerek)

1930- Dokuz gezegen (Plüton eklenerek)

2006- Sekiz gezegen (Plüton çıkartılarak)

En son Uluslararası Astronomi Birliği'nin 26. Genel Kurulunda 14- 25 Ağustos 2006 tarihlerinde Çek Cumhuriyeti'nin Başkenti Prag'da "gezegen" kavramı bilimsel olarak yeniden tanımlanmıştır. Bu tanıma göre artık güneş sistemimizde 8 gezegen vardır: Merkür, Venüs, Yer, Mars, Jüpiter, Satürn, Uranüs ve Neptün.

Uzayın gelişme ve genişlemesinde balon örneği

Uzaya bakıp da gözümüze nokta halinde küçücük gözüken bu gök cisimleri yüzyıllar boyunca bilim adamlarını uğraştırmıştır. Fakat bilim daima gelişmekte olan bir dal olduğu için hiçbir zaman hiçbir şey artık bu son hali

dedirtmemiştir. Hep başka alanlara doğru araştırmalar genişleyerek devam etmiştir ve edecektir. Bugün için güneş sistemindeki gezegen sayısını sekize indiren tanımın, teknolojik gelişmeler sonucunda hangi hli alacağını kim bilebilir?¹⁴

¹⁴ Hümeyra Nur İşlek,
file:///C:/Users/Admin/Downloads/240749.pdf

Kutsal kitaplarda sema tasavvuru

Kur'ân, insanlık tarihi sürecinde devam eden vahiy geleneğinin mirasını devralarak o dinlerin özünü muhafaza eder. Tahrif edilmiş olmalarına rağmen onlarda aslını muhafaza eden esaslar, Kur'ân ile farklı düşmemektedir, zira hepsi vahiy kaynaklıdır. Kâinatın yaratılışı ve sema tasavvuru konusunda, kendisinden önceki kitaplardan alâkalı parçaları taşımakta olan Kur'ân, aynı kaynaktan geldiği gibi bütün insanlığa hitap etmektedir.

Tarihte vahiy süreci Sâmi dilleri vasıtasıyla gerçekleştiği bilinmektedir. Sümer metinleri, Eski-Yeni Ahitlerdeki sema temaları ile Kur'ân'daki tasavvurların benzerlik arz etmesi insanı yanıltmamalıdır. Meselâ Sümer metinlerindeki gök, yapı itibariyle yedi katmanlı değildir.

İslâm öncesi din ve medeniyetlerde sema tasavvurunda yedi ifadeleri kullanılmış olup, çok katmanlı bir gök inancının olduğu anlaşılır. İslâm öncesi Arap medeniyetinde de çok katmanlı sema tasavvurlarında kullanılır. Bunların hiçbiri İslâm'dan önce oturmuş yedi katmanlı bir gök inancı bulunduğu delil değildir.¹⁵

Kur'ân'da “semavat” geçen ayetler

Kur'ân-ı Kerim'de “yedi gök” ifadesi, Bakara 2/29, Fussilet 41/12, Talak 65/12, Mülk 67/3 ve Nuh 71/15. Ayeti'nde “seb'a semavat” şeklinde zikredilmiş; İsrâ 17/44. ve Mü'minun 23/86. ayetlerinde ise “essemâvâtü's-seb' kalıbında gelmiştir. Bununla birlikte Mü'minun 23/17. Ayette “seb'a tarâik” ve Nebe 78/12. Ayette “seb'an şidâdâ” şeklinde gelen ifadeler de “yedi gök” kavramını karşılamaktadır

İlk altı asır müfessirleri “yedi gök” ifadesini tefsir ederken kendilerine gelen rivayetleri esas almış, genel anlamda eserlerinde bu rivayetlere yer vermiştir. Hatta yedi

¹⁵ Nagihan Ayşe Boşnak, İlk Altı Asır Tefsirlerinde Yedi Gök İfadesi, Yüksek Lisans Tezi, s.16
file:///C:/Users/Admin/Desktop/yokAcikBilim_10200540.pdf

gök kavramının geçtiği ayetlerde, yedi göğün mahiyeti hakkında herhangi bir şey söyleme gereği dahi duymamışlardır.¹⁶

Yedi semahı ayetlerin mealleri şunlardır

“Öyle bir Allah’tır ki yeryüzünde ne varsa hepsini sizin için yarattı. Ayrıca göğe yöneldi de nizam ve intizam üzere yedi gök olarak yarattı. O her şeyi bilendir.”¹⁷

“Böylece Allah onları iki günde yedi gök olmak üzere yerine koydu. Her göğe kendi işini bildirdi. Biz en yakın göğü kandillerle süsledik ve koruduk. İşte bu çok güçlü ve her şeyi bilen Allah’ın takdiridir.”¹⁸

“Allah O’dur ki yedi göğü ve yerden de onlar kadarını yarattı. Emir bunlar arasında iner ki Allah’ın her şeye kâdir olduğunu ve Allah’ın bilgisinin, her şeyi kuşattığını bilesiniz.”¹⁹

“O ki yedi sema yaratmış birbiriyle mutabık, göremezsin o Rahman’ın yarattığında hiçbir nizamsızlık, haydi çevir gözü görebilir misin hiçbir çatlak, bir kusur?”²⁰

“Görmediniz mi Allah yedi göğü uygun tabakalar hâlinde nasıl yaratmış?”²¹

“Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar, Allah’ı tesbih ederler. O’nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir varlık yoktur. Fakat siz, onların tesbihlerini iyi anlamazsınız. Şüphesiz O, halimdir çok bağışlayandır.”²²

¹⁶ Nagihan Ayşe Boşnak, İlk Altı Asır Tefsirlerinde Yedi Gök İfadesi, Yüksek Lisans Tezi, s.65

file:///C:/Users/Admin/Desktop/yokAcikBilim_10200540.pdf

¹⁷ Bakara 2/29

¹⁸ Fussilet 41/12

¹⁹ Talak 65/12

²⁰ Mülk 67/3

²¹ Nuh 71/15

²² İsrâ 17/44

“Andolsun biz, sizin üstünüzde yedi yol yarattık. Biz, yaratmaktan habersiz değiliz.”²³

“Yedi kat göklerin Rabbi, azametli Arş'ın Rabbi kimdir? diye sor.”²⁴

“Üstünüzde yedi kat sağlam göğü bina ettik.”²⁵

Yedi meselesi ve bilimsel tefsirler

Ayetlerin, dönemin bilimsel verileriyle tefsir edilmesinde olumlu yönleri yanı sıra engel olma, gölge olmayı da unutmamak gerekir.

Kur'ân'ın her döneme hitab etmesinin ispatı noktasından güzel bir metod olması takdir edilmelidir. Dil, şiir, belâğat gibi konularda ayetin zirve oluşunun yanı sıra ilmi hakikat ve inkişafı da işaretinin ortaya çıkarılmasında bilimsel gelişmelerin izlenerek, ayetle delillendirilmesi, gayet güzel bir hizmettir. Böylece İslâm'ın gelişmeye kapalı kalmadığı da anlatılmış olur. Ancak, bu izahların ve nakillerin yapılmasında nassın zahirine aykırı düşmemek gerekir. Bağlamdan kopmamaya dikkat edilmelidir. Yapılan izahlarda ise ayetin, bilimsel açıklamaya mahkûm edilmesine fırsat vermemek şarttır.²⁶

Kasd-ı mütekellim nedir?

Kasd-ı mütekellim, konuşanın kasdı nedir? Bir başka ifadeyle semavatın, yedi olarak ifade edilen ayetlere ilk muhatap olanlara, ne kasd edilmiş olabilir?

Sahabe ve Tabiin döneminde iki görüş öne çıkar:

Gökyüzündeki birçok gök cisimidir. Abdullah b. Selam'a nispet edilen bir rivayette güneş ve ay bunlardan

²³ Mü'minun 23/17

²⁴ Mü'minun 23/86

²⁵ Nebe 78/12

²⁶ Semavat Hakkındaki Bazı Ayetlere Bilimsel Yaklaşımlar,
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/609513>

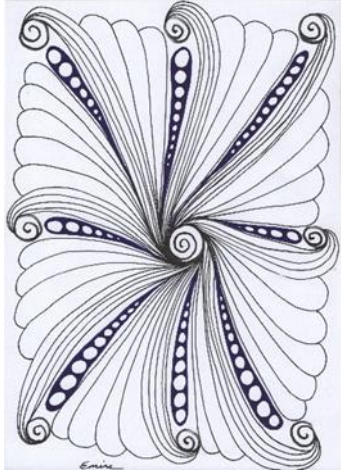
bazılarıdır. (Muhtemelen kesretten kinaye yapılarak birçok gök cismi kastedilmiştir.)

İkincisi de göğün yukarıya doğru katmanlarıdır. Katade'ye göre aralarında beş yüz yıllık mesafe bulunan yedi kat göktür.

Ayetlerde Allah Teâlâ'nın göklerin/kâinatın tek yaratıcısı, Rabbi ve Malik'i olduğu mesajı verilmekte ve O'nun kudret ve azametini dikkat çekilerek sadece O'na kulluk etmeye çağrıldığı görülmektedir.²⁷

Konumuza devam ediyoruz:

Bediüzzaman, 12. Lem'a'da işlediğimiz bölümde; semanın katları olmadığını iddia eden yeni hikmet ile semanın dokuz katlı olduğunu iddia eden eski hikmete cevap verir.

²⁷ Ahmet Ağralı, Semavat Hakkındaki Bazı Ayetlere Bilimsel Yaklaşımlar -İlk Dönem ve Çağdaş Dönem Literatürü Bağlamında Bir Değerlendirme, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/609513>

İlm-i Hikmetin eskisi

İlim ve akılla gerçeği arayan ilm-i Hikmetin eskisi; Arş ve Kürs'üyü de dâhil edip, semavatı dokuz tabaka olarak kabul ederek tasavvur ettiğini²⁸, Bediüzzaman'ın, girişteki tesbitlerinden devam ediyoruz:

“Semavatın dokuz tabakadan ibaret olduğu, eski hikmetin hurafelerinden biridir. Onların o hurafevari fikirleri, efkâr-ı âmmeyi istilâ etmişti. Hattâ bazı müfessirler, bazı ayetlerin zâhirini onların mezheplerine meylettirmişlerdir.”

Semanın katlarının dokuz tabakadan olduğunu hurafe olarak vasfeden Bediüzzaman, onların bu hatalı fikirlerinin, zamanla muhataplarını da hataya düşürdüğünü ifade eder. Eski hikmetin dâhî filozoflarının şaşaalı ifadeleriyle, sonraki yüzyıllarca insanların zihinlerine o hatalı yorumlarıyla tahakküm altında tutmalarını ve hatta çoğu müfessirler de onların tesiri altında kalarak ilgili ayetlerin zâhirini onların görüşlerine uygun düşürmeye çalıştıklarını, tesbit eder. Bu vaziyet ise Kur'ân-ı Hakîm'in i'cazına perde olur, der.²⁹

Tefsirler

Tefsir ilmi, genel olarak rivayet ve dirâyet tefsirleri olmak üzere ikiye ayrılır. Zamanla daha çok dirâyet tefsirinin alt kolları olan mezhebî, işarî, fikhî, ictimaî ve ilmî tefsir gibi ekoller ortaya çıkmıştır.

Felsefenin İslâm dünyasında yayılıp gelişmesini müteakiben İslâm'ın bazı itikadî meselelerini felsefî yorumlarla açıklama gayretleri görülmeye başladı. Bunun sonucunda Kur'ân ayetlerinin felsefî terminoloji ile izah edilmesi gayreti ortaya çıktı.

Bu gayret ise mutlak hakikat kaynağı olan ayeti, sürekli gelişen ve değişen ilmin tezleriyle bağlı ve onun

²⁸ Bak. *Tarih boyunca gezegen sayısı*, başlıklı bölüm.

²⁹ Bediüzzaman Said Nursi, Lem'alar (2017), s. 147 (12. Lem'a)

yorumlarıyla izaha kalkışmak ise ayetteki zaman üstü hakikatlerin perdelenmesine sebep olmuştur.

Müfessirlerin etkilenererek yaptıkları tefsirleri

“Batlamyus’un etkisiyle asırlar boyunca Müslüman ilim adamları, yerin merkezde sabit olduğuna inanmış, bunu bir iman meselesi haline getirip Kur’ân ayetlerinin buna işaret ettiğini sık sık dile getirmişlerdir. Ancak, Batlamyus’un “yer merkezli” sistemi etkisini kaybedip Kopernik’in “güneş merkezli” sistemi kabul görmeye başladığında, ilim adamları bu defa bu sisteme uygunluk gösteren pek çok ayeti eserlerinde işlemişlerdir.”³⁰

Böylece Kur’ân, değişen bilimsel verilerle uzlaştırılarak, Kur’ân’a tabi olmak yerine onu zihinlerde daha öncesinden var olan bir düşünceye göre yapılandırılmıştır.

Kimi müfessirler, ayetin bilimsel verilerle uygunluk arz etmesinden memnuniyet, hatta gurur kaynağı yaparak, batı kaynaklı bilimsel verileri Kur’ân’la uzlaştırmaya çalışmışlardır. Bunun neticesi olarak, Kur’ân düzeyine çıkarılarak bilimin kutsallık kazanması ortaya çıkar. Kur’ân’ı anlamının meşruiyet kaynağı, referans noktası olarak görülür oldu. Bu sonuç ise Kur’ân’ın maksadına zarar vermiştir.

Tefsir alanında yetkinliği olmayan müsbet ilim insanlarının ya da tam tersi müsbet ilimlerde derinlik kazanmamış müfessirler, ayetlere getirdikleri tutarsız yorumlarla tefsir ilmine zarar vermiştir.

Tabiata dair ayetteki bahisler, Allah’ın vahdaniyet ve azametine vesile için yer aldığı ve bununla da hidayet

³⁰ Nagihan Ayşe Boşnak, İlk Altı Asır Tefsirlerinde Yedi Gök İfadesi, Yüksek Lisans Tezi, file:///C:/Users/Admin/Desktop/yokAcikBilim_10200540.pdf; Furkan Şahin, <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/29279/?sequence=1&isAllowed=y>; T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, c. XII, S.303.

kaynağının Kur'ân olduğunun anlaşılması asla göz ardı edilmemelidir.

İfrat ve tefrite varmadan yapılan tefsirler bu konuda faydalı olmaktadır. Meselâ, yıldızlardan bahseden ayetleri anlamak üzere astronomi ilminin çok temel kaidelerini bilmek müfessir için faydalı olacaktır. Burada önemli olan, bu kaideleri mutlak hakikat kabul edip Kur'ân'ı bunları söylemeye mecbur bırakmamak ve Kur'ân'ın bu kaidelerle uyduğu ölçüde mu'ciz olduğunu iddia etmemektir.³¹

Yeni hikmetin görüşü

“Hikmet-i cedide ise, feza denilen şu boşlukta yalnız yıldızların muallâk bir vaziyette durmakta olduklarına kaidir. Bunların mezhebinden semavatın inkârı çıkıyor. Ve bu iki hikmetin birisi ifrata varmışsa da ötekisi tefritte kalmıştır.”

Eski felsefenin sona eren, biten ve iyileşmesi mümkün olmayan yara gibi yeni hikmet ya da yeni felsefe; öncekilerin semavat hakkındaki ifratına mukabil tefrit edip semavatın vücudunu âdeta inkâr ettiğini, özetler. Böylece evvelkiler ifrat, sonrakiler de tefrit edip hakikati tamamıyla göremezler.

³¹ Nagihan Ayşe Boşnak, İlk Altı Asır Tefsirlerinde Yedi Gök İfadesi, Yüksek Lisans Tezi, s. 16
file:///C:/Users/Admin/Desktop/yokAcikBilim_10200540.pdf

Mürur, ubur, hark ve iltiyam

“Ve hikmet-i cedide namı verilen yeni felsefe ise, eski felsefenin mürur ve ubura ve hark ve iltiyama kabil olmayan, semavat hakkındaki ifratına mukabil tefrit edip, semavatın vücudunu adeta inkâr ediyorlar.”

Yeni hikmet ismi verilen felsefî akım ise, eski felsefenin sona eren, geçen, yırtılan, açılan yaranın kapanma ihtimali olmayan, semavat hakkındaki ifrat görüşüne karşılık bu da tefrit edip, semavatın varlığını bütün bütün inkâr etmiştir. Böylece Kur’ân’ın mu’cizeliğini bir derece perde olmuş ve hakikati de tamamıyla gösterememiştir.

Risale metnin geçen *iltiyam* kelimesini, burada doğrudan ve bilinen anlamıyla yani iyileşip kapanma, yaranın iyileşmesi, anlaşılacağı gibi farklı manalarda da yorumlamak mümkün.

iltiyama kabil olmayan ifadesini de; iyileşmeye, kabuk bağlamaya kabil olmayan diye anlamak mümkün.

Eski hikmetin ya da anlayışın; hükmü biten, geçen, tashih ve düzeltilme ihtimali olmayan semavat hakkındaki ifratkâr görüşüne mukabil, yeni hikmetin tefritkâr görüşü de semavatın vücudunu inkâr eder vaziyete düşüyor.

yöklüklerini, kütlelerinin kalınlık ve alanlarını hesap ve kıyas ile açıklamışlardır. Fakat Felek-i a'zâmın büyüklüğünü, hacmini, alanını, âlemin merkezine olan uzaklığını ölçmekte âciz kaldıklarını itiraf edip, onu ancak yaratan bilirdemişlerdir. Diğer felekleri sabit yıldız ve gezegenleri, matematik ve geometricilerin ölçüm âletleriyle ölçerek bulduklarını bir miktar beyan etmek münasip görülmüşür. Çünkü esas gayemiz Allahü Teâlâ'yı tanımadır. Bunun için yâ-kudretinin büyüklüğünü öğrenmek, üzerinde düşünmek, sonra kendine kadar gökleri, yıldız ve gezegenleri ölçmek, hesap ve hendese-llimlerin kesin kaidelerine göre yapılmaktadır.

Ecrâm-ı ulviyyenin (göklerin ve yıldızların) mahiyetine gelince: Eski hükemaya (fen adamlarına) göre bütün gökler ve yıldızlar birer basit (bileşik olmayan) cisimdir ki, ne ağır, ne hafif, ne sıcak, ne soğuk, ne yaş ve ne de kurudurlar. Bölünme ve birleşme kabul etmezler. Çok lâtif ve safdırlar. Nitekim Hakk Teâlâ Gâfir sûresi, 57'nci âyet-i kerimesinde: "Gökleri ve yeri yaratmak, insanları yaratmaktan çok büyüktür. Lâkin insanların çoğu gafletlerinden ötürü bunu düşünüp bilmezler", buyurmuştur. Celâl ve kudret sahibi Allahü Azim her ayıbdan münezzehdir. Âlemi benzeri olmayacak şekilde yaratan, göklerin hareketini takdir eden, gündüz ve geceyi birbiri ardından getiren Hakk Teâlâ her kusurdan beridir. (Ya Rabbi bunları boş yere yaratmadın. Bizi Cehennem ateşinden koru!).

İKİNCİ FASİL

Gökyüzü dediğimiz sekizinci feleği, onun içinde bulunan oniki burcun şekli ve isimlerini, Ay'ın menzillerini, sabit yıldızların uzaklık ve büyüklüklerini dört nevi ile bildirir.

BİRİNCİ NEVİ: Sekizinci feleği bildirir.

Ey azız! Astronomi âlimleri demişlerdir ki: Eflâk ve anâsırın nüç tabakası birbirini ihâta etmiş olup, aralarında zerre kadar boşluk kalmamıştır. Ve bütün bunların hepsi insanın vücudu için bir arf ve koruyucu bir kabuk gibi olmuştur.

Sekizinci feleğe, felek-i bürûç ve felek-i sevâbit, yani burçlar feleği ve sabit yıldızlar feleği de denir. Felek-i a'zâmın altında bulur. Merkezi, âlemin merkezidir. Kutupları, âlemin kutuplarından tarafa yirmiş buçuk derece meyl etmiştir. Üstten felek-i a'zâma, alttan Zühâl feleğine değmektedir. Sayısız sabit yıldızlarla süslenmiş hayallerde şekillenen oniki burç ile nakışlanmış ve renklenmiş

Marifetname'de eski hikmet yorumu

Marifetname müellifi Erzurumlu İbrahim Hakkı'ya göre eski hikmet; semavat bölünme, birleşme kabul etmeyen

bir yapısı olduğuna kail. Yeni hikmet ise felek ve unsurların tabakaları birbirine ihata edip aralarında zerre kadar boşluğun olmadığına inanır. Bu iki değerlendirmenin ardından eski hikmetin kabil-i iltiyam olmayan, düzelmeyen semavatın bölünme/birleşme kabul etmez görüşü yeni hikmetin yorumuyla çürütülür ve tabakalar arası geçişin mümkün olduğu vurgulanır ama bu defa yeni hikmetin de ayette ifade edilen tabakalarla dolu semavatın vücudunu inkâr babında yaptığı yorum problemlili olmaktan kurtulamaz.

Eski hikmet ve felsefe, semavatın yedi değil, dokuz tabaka olduğunu iddia ediyordu.³²

Eski hikmetin bu görüşüne, Seyyid Şerîf Cürcani, Mevâkîf isimli eserinin şerhindeki tesbitiyle şöyle cevap verir:

*“Bu durumda da tümel feleklerin sayısı, onların iddia ettiği gibi dokuz değil, yalnızca yedi olur.”*³³

³² Eski inançlara göre, kâinatın merkezinde bulunan ve hareketsiz duran dünyanın etrafını soğanın zarlarına benzer şekilde üst üste kuşatmış gök tabakalarının her biri ayrı ayrı birer yıldızla mahsustur. Felekler dünyaya yakınlıklarına göre şöyle sıralanmış olup ilk yedi felekte şu yedi gezegen (seb‘a-i seyyâre) bulunmaktadır:

Birinci felekte ay, ikincide Utarid (Merkür), üçüncüde Zühre (Venüs), dördüncüde güneş, beşincide Mirrîh (Merih, Mars), altıncıda Müşteri (Bercis, Jüpiter), yedincide Zühal (Keyvan); sekizinci felek sabit yıldızlar ve burçlar feleğidir. Bu felekte birer burç halinde sabit yıldızlar toplanmıştır ve adına “kürsî” denir. En dışta olan ve ötekilerin hepsini içine alan dokuzuncu feleğe bu durumundan dolayı “felekü’l-eflâk”, yine hepsinden büyük ve kuvvetli olduğu için de “felek-i a‘zam” (çarh-ı a‘zam) adı verilmiştir. Boş ve her türlü cisimden arınmış olan dokuzuncu felek, içinde hiçbir yıldız veya herhangi bir nokta ve nişan olmadığı ve bu haliyle desensiz bir kumaş andırdığı için çok defa “felek-i (çarh-ı) atlas” diye de anılır. Buna “arş-ı a‘lâ, arş-ı a‘zam, arş-ı ilâhî” denildiği gibi kürsî diyenler ve arş ile kürsîyi birbiri yerine kullananlar da vardır. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/felek>)

³³ Seyyid Şerîf Cürcani, Şerhu’l-Mevâkîf, c, 2, S. 872 (1268)

Şimdiki fen ise semavatın tabakalarını inkâr ediyor. Yani “uzay boşluğundan başka sema ve onun tabakası yoktur”, diyerek, sema dairesini sadece maddi gözünün gördüğü yer ile sınırlandırıyor.³⁴

Şeriatın tesbiti

“Şeriat ise, Cenâb-ı Hakkın yedi tabakadan ibaret semavatı halk etmiş olduğuna hâkimdir ve yıldızların da balık gibi o semalar denizlerinde yüzmekte olduklarına kaidir. Hadis ise, semanın مَوْجٌ مَّكْفُوفٌ³⁵ den ibaret bulunduğunu emrediyor.”³⁶

Kur’ân-ı Hakîm’in kudsî hikmeti ise ifrat ve tefriti bırakıp, orta yolu seçip, der ki: *Celâl Sahibi Sanatkâr olan Allah; yedi kat semavatı halk etmiştir. Hareket eden yıldızlar ise, balıklar gibi sema içinde gezerler ve tesbih ederler. Hadisi Şerifte “Sema, dalgaları durulmuş, kararı verilmiş bir denizdir”, hükmünü nakleder.*

Ayetlerin bilinen zahiri manasının haricinde başka anlamlara delâlet ettiği, öteden beri bilinir ve konu edinilir. Altıncı asırda İmam-ı Gazali (ö. 505/1111) ile başlayıp, Razi (ö. 606/1210) ile sürdürülen zahirî mananın dışında diğer anlamlarıyla tefsir geleneğinde, Kur’ân’daki ve masivadaki ayetlere dayanarak ilmî izahlarda bulunulur.

Abbasiler (750-1258) dönemiyle başlayan tercümelerle tabii ilim ve felsefeyle tanışan İslâm âlimleri tabii ilimlerle ayetin işaretlerini uyarlamak adına tefsirlerde bulunanlar olmuştur.

Bahsedilen ayetlerdeki semavatın yedi tabaka meselesini hakikatsiz gören yeni zamanın filozoflarının

³⁴ <https://sorularlarisale.com/semavatın-vucudunu-inkar-eden-adamlara-miracdan-bahsedilmez-semavatın-vucudundan-maksat-nedir>

³⁵ “Sema, dalgaları kararı kılmış bir denizdir.” Tirmizî, Tefsîru Sure 57:1; Müsned, 2:370.

³⁶ Bediüzzaman Said Nursi, İşârâtü’l-İcaz (2017), s. 279

Kur'ân'ın arz ve semavata dair olan fenlerini kabul etmeyerek Kur'ân'î hakikatlere itiraz ediyorlar, diyen Bediüzzaman, evvela birkaç noktaya işaret eder, şöyle ki:

Mana ayrı, tasdik edici ayrıdır

Ayetin manası ayrıdır, o mananın çeşitleri ve onun doğrulayıcıları ayrıdır. Dolayısıyla o küllî mananın çok çeşitlerinden bir çeşidi bulunmazsa o mana inkâr edilmez. Hem ayette çok açıkça “*yedi kat arz*” denilmemiş. “**O Allah ki, yedi göğü yarattı ve yeryüzünü de onlar gibi yarattı.**”³⁷ *Ayetin zâhiri diyor ki: ‘Arzı da o seb’a semavat gibi halk etmiş ve mahlûkatına mesken ittihaz etmiş.’ Yedi tabaka olarak halk ettim, demiyor. Misliyet ise, mahlûkiyet ve mahlûkata meskeniyet cihetiyle bir teşbihtir.*”³⁸

Bahsedilen bilgiden hareketle Resul-i Ekrem’in (asm), Mi’raç mu’cizesini anlatan hadiste sıralanan sema katlarının değerlendirilmesinde de çok dikkatli olmak, benzetmeleri gerçeğe karıştırmamak gerekir.

Misliyet ve mahlûkiyet benzerliği

Burada geçen “*gibi*” kelimesi, misliyete, yani benzerliğe işaret ediyor ancak yeryüzünün göğe benzetilmesi, onun yedi kat olduğu manasına gelmiyor. Bediüzzaman bu benzerliğin; yaratılma ve mesken olma itibarıyla olduğunu ifade ediyor. Yani ayette, “*nasıl ki, göğü ben yarattım ve orada sakinler yerleştirdim. Aynen öyle de yeri de ben yarattım ve sakinler yerleştirdim.*”, deniyor.³⁹

³⁷ Talâk, 65/12

³⁸ Bediüzzaman Said Nursi, Lem’alar (2017), s. 145 (12. Lem’a)

³⁹ <https://sorularlarisale.com/yedi-tabaka-olarak-halk-ettim-demiyor-misliyet-ise-mahlukiyet-ve-mahlukata-meskeniyet-cihetiyle-bir-tesbihtir-izah-eder>

Âlemde israf yoktur

Mutlak hikmet sahibi olan Allah, israf etmiyor, lüzumsuz ve manasız bir şey yaratmıyor. Hem bunlar şuur sahibi olanlar içindir. Sayılan ve sıralanan bütün her şey düşünen insanın ibret alması içindir ki hiçbir şey birbirine mâni olmadan, kendi cevelanında döner durur. Boş diye bilinen dünyadaki mağaralardan, gökyüzündeki gezegenlere varıncaya kadar her yer, oraların zeminine münasip varlıklarla donatılmıştır. Su, balığa; hava, kuşa; ateş, cine; güzel koku, meleğe zemin olur.

Dünya, görülen âleme bir çekirdektir

Evet, koca dünya bütünüyle, görülen her şeye bir büyük çekirdek hükmünde olduğu gibi misal âleminde de kocaman bir ağaç azametindedir.

Bunu On Sekizinci Mektup'ta, misal âlemi ile görülen âlemi keşfeden iki kalb ehlinin hâlini şu misalle anlatılır:

“Bir zaman ehl-i kalb iki çoban varmış. Kendileri ağaç kâsesine süt sağıp yanlarına bıraktılar. Kaval tabir ettikleri düdüklerini, o süt kâsesi üzerine uzatmışlardı. Birisi “Uykum geldi” deyip yatar. Uykuda bir zaman kalır. Ötekisi yatana dikkat eder. Bakar ki, sinek gibi bir şey, yatanın burnundan çıkıp süt kâsesine bakıyor ve sonra kaval içine girer, öbür ucundan çıkar, gider, bir geven altındaki deliğe girip kaybolur. Bir zaman sonra yine o şey döner, yine kavaldan geçer, yatanın burnuna girer; o da uyanır. Der ki:

“Ey arkadaş, acip bir rüya gördüm.”

O da der: “Allah hayır etsin, nedir?”

Der ki: “Sütten bir deniz gördüm. Üstünde acip bir köprü uzanmış. O köprüünün üstü kapalı, pencere idi. Ben o köprüden geçtim. Bir meşelik gördüm ki, başları hep sivri. Onun altında bir mağara gördüm, içine girdim, altın dolu bir hazîne gördüm. Acaba tabiri nedir?”

Uyanık arkadaşı dedi:

“Gördüğün süt denizi, şu ağaç çanaktır. O köprü de şu kavalımızdır. O başı sivri meşelik de şu gevendir. O mağara da şu küçük deliktir. İşte, kazmayı getir, sana hazîneyi de göstereceğim.” Kazmayı getirir. O gevenin altını kazdular, ikisini de dünyada mes'ud edecek altınları buldular.

İşte, yatan adamın gördüğü doğrudur. Doğru görmüş; fakat rüyada iken ihatasız olduğu için tabirde hakkı olmadığından, âlem-i maddî ile âlem-i manevîyi birbirinden fark etmediğinden, hükmü kısmen yanlıştır ki, “Ben hakikî, maddî bir deniz gördüm” der. Fakat uyanık adam, âlem-i misal ile âlem-i maddîyi fark ettiği için, tabirde hakkı vardır ki, dedi: “Gördüğün doğrudur, fakat hakikî deniz değil. Belki

şu sût kâsemiz senin hayaline deniz gibi olmuş, kaval da köprü gibi olmuş ve hakeza...”

Demek oluyor ki, âlem-i maddî ile âlem-i ruhanîyi birbirinden fark etmek lâzım gelir. Birbirine mezcedilse, hükümleri yanlış görünür. Meselâ, senin dar bir odan var. Fakat dört duvarını kapayacak dört büyük âyine konulmuş. Sen içine girdiğin vakit, o dar odayı bir meydan kadar geniş görürsün. Eğer desen, “Odamı geniş bir meydan kadar görüyorum”, doğru dersin. Eğer “Odam bir meydan kadar geniştir” diye hükmetsen, yanlış edersin. Çünkü âlem-i misali âlem-i hakikîye karıştırırsın.

İşte, küre-i arzın tabakat-ı seb’asına dair bazı ehl-i keşfin, Kitap ve Sünnetin mizanıyla tartmadan beyan ettiği tasvirat, yalnız coğrafya nokta-i nazarındaki maddî vaziyetten ibaret değildir. Meselâ, demişler: “Bir tabaka-i arz, cin ve ifritlerindir. Binler sene genişliği var.” Halbuki, bir iki senede devredilen küremizde o acip tabakalar yerleşemez.

Fakat âlem-i mana ve âlem-i misalde ve âlem-i berzah ve ervahta küremizi bir çamın çekirdeği hükmünde farz etsek, ondan temessül ve teşekkül eden misali şeceresi, o çekirdeğe nisbeten koca bir çam ağacı kadar olduğundan, bir kısım ehl-i şühud, seyr-i ruhanîlerinde, arzın tabakalarından bazılarını âlem-i misalde pek çok geniş görüyorlar, binler sene bir mesafe tuttıklarını görüyorlar.

Gördükleri doğrudur. Fakat âlem-i misal sureten âlem-i maddîye benzediği için, iki âlemi memzuç görüyorlar, öyle tabir ediyorlar. Âlem-i sahveye döndükleri vakit, mizansız olduğu için, meşhudatlarını aynen yazdıklarından, hilâf-ı hakikat telâkki ediliyor.

Nasil küçük bir âyinede büyük bir saray ile büyük bir bahçenin vücud-u misalîyeleri onda yerleşir. Öyle de âlem-i

maddînin bir senelik mesafesinde, binler sene vüs'atinde vücud-u misâlî ve hakaik-i maneviye yerleşir.⁴⁰

İktibas edilen bu metni, işlenen konuya projektör olsun diye buraya aldık. Anlaşılan o ki eşyanın görünen ciheti olduğu gibi, görünmeyen yönü de vardır ama birbiriyle irtibatlıdır lâkin ölçü ve dengeyi kaçırmamak gerekir. Farklı âlemlerin bir form üzerinde sığılması akla uzak değildir. Kullandığımız arzı, başkalarının da kullanması, hiçbirine mâni değildir.

Bazı evliyaların mana âleminde gördüklerini, şehadet âlemi ile aynı zannetmeleri hata olur zira her iki âlemin yapı ve boyutları farklıdır, şartları değişiktir dolayısıyla mislî olarak tabir etmek doğru değildir. Bunları ifade ederken her iki âlemden birinin inkârı da söz konusu değildir ama her ikisi, kendine mahsus gerçeklikleri olan âlemlerdir.

Hikâyedeki uykuya yatan çoban da uyanık olan da bu âlemin içindedir ama iç içe girmiş farklı âlemi yaşamaktadırlar. Dolayısıyla bu şehadet âlemi pek çok âlemleri barındıran bir çekirdek hükmündedir.

Bediüzzaman, bu giriş bilgileri sonunda Kur'an'î hakikatin semasına yedi kaide ve yedi vecih mana ya da yedi tasdik edici (mâsadak) verilerle kısa bilgilendirmeye geçer.

⁴⁰ Bediüzzaman Said Nursi, Mektubat (2017), s. 98-101 (18. Mektup)

1.Boşluk yok, esirle dolu

Fen ve hikmeten sabittir ki bu sınırsız feza âlemi, sonsuz bir boşluk değil, bilakis esir denilen madde ile doludur. Atomlar arasından, yıldızlar arasındaki boşluklar esir doludur. Esir tarlasından buğday da arpa da hardal da yıldız da güneş de çıkıyor.

“Madde-i esîriye, mevcudata nazaran akıcı bir su gibi mevcudatın aralarına nüfuz etmiş bir maddedir.”⁴¹

2. Her şeyin rabıtası bir madde

Yıldız ve gezegen kanunlarını çekip çeviren ve ışık ve ısıyı nakleden, fezayı doldurmuş bir madde mevcuttur. Bu madde çekme -ıtme, ısı, ışık, elektrik gibi hatta daha küçük ve hassas şeyleri taşıyan bir maddedir.

3. Esir maddesinin çok çeşitleri var

Esîr maddesi yine esîr olarak kalmak şartıyla, sair maddeler gibi muhtelif teşekkülâtı ve ayrı ayrı neveleri vardır. Buhar ile su ve buzun teşekkülâtları gibi. Nasıl ki buhar, su, buz gibi havaî, mayî, câmid üç nevi eşya aynı maddeden oluyor. Öyle de madde-i esîriyeden dahi yedi nevi tabakat olmasına hiçbir aklî mânisinin olmadığı gibi, hiçbir itiraza medar olmaz.⁴²

4. Birbirinden farklı yedi tabaka vardır

Yıldız ve gezegenlere dikkat edilirse, tabakaları arasında muhalefet görünür. Evet, yeni teşekküle başlamış milyarlarca yıldızlardan ibaret Samanyolu ile anılan bulut tabakasına benzeyen o tabaka diğer sabit yıldızların tabakasına benzemiyor. Onların teşekkülü konusunda pek çok tez ortaya atıldı. Araştırmalar yapıldı, yapılıyor ve yapılacak.

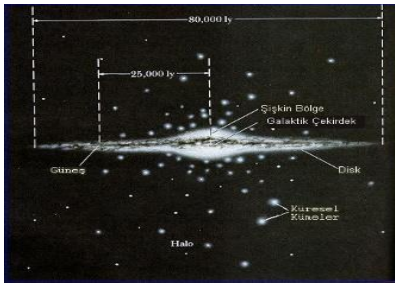
⁴¹ Bediüzzaman Said Nursi, İşârâtü'l-İcaz (2017), s. 277

⁴² Bu konuda bilgi almak için bak: Abdurrahman Aydın, Risale-i Nur'dan Gaybî Kavramlar, s. 95

Sabit yıldız kümeleri âdeta ermiş ve olgunlaşmış meyveler gibi iken, Samanyolu galaksisi ise daha yeni yeni olgunlaşmaya başlayan meyvelere benzetilmektedir. İşte her tabakanın kendine mahsus özellikleri vardır. Onların hareketleri de birbirine uymaz, farklılık gösterir.

Yıldız, canlı bir varlık gibi, doğar, büyür ve ölür. Toz bulutlarından oluşan yıldızlar, zamanla süpernovaya dönüşüyor, büyük patlamalarla dağılıp ölüyorlar. Dağılan toz bulutlarıyla yenileri doğuyor.

“Âlem-i bekadan ayrılıp küremize bakan dünyaların...”⁴³ ifadesine göre bazı yıldız ve cirmiler Cennetin sema ve damını oluşturduğu anlaşılır yani yıldızlar sadece fâni âlemlerle değil, baki âlemlerle münasebeti olanlar da mevcud. Sabit yıldızlardan maksad ise kara delikler, nötron yıldızları ve belki de beka âlemine bakanlar diye doğru bir sezgiyle anlamak mümkün.⁴⁴ Böylesine farklılıklar gösteriyor ki semanın yedi tabakası, güneş sistemindeki tabakalar birbiriyle farklılıklara sahiptir.

45

⁴³ Bediüzzaman Said Nursi, Barla Lâhikası (2017), s. 370 (250). Mektup)

⁴⁴ <https://sorularlarisale.com/tabaka-i-sevabit-dahi-sadik-bir-hads-ile-manzume-i-semsiyenin-tabakasina-muhalefeti-gorunuyor-ve-hakeza-yedi-manzumat-ve>

45

<https://astronomi.istanbul.edu.tr/populer/samanyolu/samanyolu.htm>

46

5. Maddedeki değişiklik farklılıklara sebep olur

Araştırmalar neticesinde sabit olmuştur ki, bir maddede teşkil, tanzim, tesviyeler vaki olursa, birbirine muhalif tabakalar husule gelir. Bir madenden kül, kömür, elmas meydana gelir; ateşten alev, duman husule gelir. Hidrojen ile oksijenin bileşiminden su, buz, buhar çıkar.

Mesela, su bir tek madde iken ısıtıldığında buhara dönüşür. Ya da o su soğutulsa, bu kez katı bir buz hâline dönüşür. Yani bir tek su üzerinde işlem yapıldığında farklı neticeler elde edilebiliyor. Su tektir, ondan başka maddeler elde edilemez, denilemez.

Meselâ elmas işlenmeye başladığında ramat, kül, kömür ve elmas gibi ürünler ortaya çıkar. Ateş yandığında duman, kor gibi tabakalara ayrılır.

Esir, görülmeyen ve varlığı bütün ehl-i ilimce kabul edilen, her tarafı kaplamış latif, rakik ve seyyal bir maddedir. Elektrik, ışık ve hararetin yayılmasına da vasıtalık eder.

Bir tek madde olan esirden de farklı âlemler, değişik sema tabakaları pekâlâ elde edilebilir. Bu akıl ve mantık dâhilindedir, inkârı kabil değildir.

⁴⁶ <https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/samanyolu-gokadasinin-seklini-nasil-biliyoruz>

Öyle ise semanın yedi tabaka olmasını akıl ve fen dışı görmek akıl ve fen ile bağdaşmaz.⁴⁷

Buradan şu anlaşılır: Bir maddenin önceki düzeni değişirse yeni ve başka maddelerin vücuduna sebep olur. Aynen onun gibi esir maddesinde de farklı teşekküllerin oluşumuyla değişik varlık tabakaların vücudu ortaya çıkar. Bu da “**Gökleri yedi kat olarak tanzim etti.**”⁴⁸, ayetinin anlaşılması bir pencere olur.

6. Semanın birden çok katları vardır

Yapılan izahlardan anlaşılır ki semanın birden fazla tabakaları vardır. Doğru bilgi ve haberi veren Resul-i Ekrem (asm), ayetin lisanıyla yedidir demiş o hâlde elbette yedidir.

7. Yedi, yetmiş tabirleri çokluktan kinayedir

Bu gibi tabirler Arap dili usulünde çokluktan kinaye olarak kullanılır.

Özetlemek gerekirse

Kadîr-i Zülcelâl, esir maddesinden yedi kat semavatı yaratıp tesviye ederek, gayet dakik ve acip bir nizamla tanzim etmiş ve yıldızları da için ekmiş. Kur’ân, mahlûkata karşı ezeli bir hutbe olduğu için insanoğlunun her bir tabakası da ondan feyzini alacaktır. Kendi anlayış ve makamına göre aradığını ayrı ayrı zımnen ya da işaretlen bulacaktır.

Kur’ân’ın hitabının enginliği, mana ve işaretlerindeki genişliği, yediden yetmiş her insana hitabeti gösterir ki her bir ayetin her bir tabakaya da bakar birer yönü vardır. Sarahat, işaret, remz, ibham, ihtar, ima, telvih, telmih gibi manalarıyla anlaşılır.

⁴⁷ <https://sorularlarisale.com/madde-i-esiriyede-kudret-i-fatira-teskilata-basladi-i-icin-elbette-ayri-ayri-tabaka-olarak-fasawwyhunwa-saba-samwatin>

⁴⁸ Bakara 2/29

Ve yedi semavat ifadesinin küllî manalarından yedi beşer tabakası şunları anlayabilir:

1.“**Gökleri yedi kat olarak tanzim etti.**”⁴⁹, ayetinde, kısa nazarlı ve dar fikirli olanlar İyonosfer, Magnetosfer, Ekzosfer, Termosfer, Mezosfer, Stratosfer, Troposfer tabakalarını anlayabilir.

2.Astronomi ile kafası karışmış olan, bazılarının canlı varlıkların dillerinde (elsine-i enâmda) yedi gezegen (seb’a-i seyyare) ile meşhur yıldızları ve onların yörüngelerini anlar. Bu “yedi gezegen” sırasıyla Kamer (Ay), Utarit (Merkür), Merih (Mars), Şems (Güneş), Zühre (Venüs), Müşteri (Jüpiter), Zühal (Satürn) şeklinde geçer.⁵⁰

3.“Yedi sema” ifadesinden, dünyamıza benzer ve hayata ev sahipliği yapmaya müsait yedi ayrı dünyanın daha olduğunu anlıyor.

Ayetlerde geçen yer kavramıyla dünya anlaşılabilceği gibi dünyevî algı seviyesi yani maddî âlem olarak da anlamak mümkün. Kâinatı maddî formlara bürünmüş olarak anlamak, ayı, güneşi ve gezegenleri de kendi maddî yapısıyla birer yer olarak anlaşılabilceği gibi her birisinin semalarını da ayrı ayrı semalar olarak da anlamak mümkün.⁵¹

Bir kısım âlimler, küremize benzeyen, dâbbe nev’inden “*zîhayata makar ve mesken*”⁵² olmuş yedi

⁴⁹ Bakara 2/29

⁵⁰ Bediüzzaman eserlerinde hayali hikâyelerden kaynaklanmış ve Allah’ın varlığına, birliğine, Ulûhiyetine ve Rububiyetine aykırı hayali isimleri asla kullanmaz. Onların yerine, Osmanlı Türkçesinde kullanılan kelimeleri bilinçli bir şekilde tercih eder. Satürn yerine “Zühal”, Venüs yerine “Zühre” ve “Çobanyıldızı”, Jüpiter yerine “Müşteri” isimlerini kullanır. Bilinen isimlerinin her birinin kökeninde Yunan mitolojisinden eser ve izler vardır.

⁵¹ V. Korhan Koral, <http://www.korhankoral.com>;
<https://www.diniyazilar.com/2011/05/ozsel-boyutlar-semalar-kavrami/>

⁵² Bediüzzaman Said Nursi, Lem’alar (2017), s. 146 (12. Lem’a)

gezegenin daha var olduğuna bunların hepsinde de sema mahiyetinde birer atmosfer bulunduğuna kanaat getirirler. Her bir kürede bulunan bir atmosfer seması, yedi kürede yedi sema ediyor, diye anlamışlar.⁵³

4. “Yedi sema” ifadesinden Güneş sisteminin yedi ayrı tabakaya ayrılmasını ve bununla beraber yedi ayrı güneş sisteminin daha olduğunu anlıyor.

5. “Yedi sema” ifadesinden kâinatı kuşatan esir maddesinin yedi ayrı tabakaya ayrılmasını anlıyor. Yani diğerlerine nazaran biraz daha geniş bir bakış açısı sergiliyorlar.

6. “Yedi sema” ifadesinden bütün semanın ve içindeki yıldızların dünyaya has bir sema olduğunu, bunun gibi altı ayrı semanın daha olduğunu düşünüyor.

Bu altıncı tabaka ayetten; kevnî ve maddî âlemde semanın sadece şu dünyaya mahsus olmadığını, dünyaya benzer, belki daha büyük ve azametli sistemlerin ve onlara ait semaların olduğunu anlıyorlar. Her şeyi sadece semadan ibaret saymıyor, çok geniş bir tefekkürde bulunuyorlar. Bugün fen ilimlerinin inkişafı ile de bu mana kuvvet kazanmıştır. Kâinatın ne denli büyük ve azametli olduğu fennen sabittir. Bu Altıncı tabakanın fikirlerine şehadet âleminin en nihayet ve en geniş manası diyebiliriz.

7. Bu tabaka ise “yedi sema” ifadesinden ahiret ve gaybi âlemleri de içine alan çok geniş ve küllî bir semayı anlıyor. Bu sema hem kâinatın hem de ahiret ve gaybi âlemlerin tamamını içine alan bir çatı ve tavanı hükmündedir.⁵⁴ Yani maddi ve kevnî âlemlerin kayıt ve prangalarından tecerrüt edip, gaybi âlemlere intikal ediyorlar. Nasıl dünyanın seması varsa Cennet’in de Cehennem’in de

⁵³ Abdurrahman Aydın, Risale-i Nur’dan Gaybî Kavramlar (Yeni Asya Neşriyat, 2022), s. 92

⁵⁴ Farklı bakış açısı istenirse Bak.

<https://www.youtube.com/watch?v=V6dNuyqB8IU>

kendine mahsus semaları var. O gaybî âlemlerin semalarını ayetten böylesine bir mana çıkarıyorlar.

Bu tabakada; görünen, görünecek ne kadar semavat varsa bunların her birini bir sema tabakası görmesinin yanı sıra uhrevî âlemler, gaybî âlemler, dünyevî âlemler, misalî âlemlerin birer muhit zarfı ve ihatalı bir tavanı olan semavatın var olduğunu anlar.

Fikri ulvi ve yüksek olan âlimler, “yedi sema” tabirinden ahirete ait âlemleri de içine alan geniş ve kuşatıcı tabakaları anlıyorlar. Yedi sema tabakasını şu içinde yaşadığımız maddi âlemler ile sınırlı görmüyorlar.

Meselâ, bütün kâinatı bir tabaka olarak gördükten sonra, daha bunun gibi hatta bundan da azametli altı tabakanın varlığını anlıyorlar. Her bir tabaka bir altına göre, büyüyerek ve genişleyerek gidiyor. Bütün kâinat, bütün yıldız ve galaksileri ile birlikte bir tabaka oluyor ve diğer altı tabakanın yanında çok küçük ve basit kalıyor.

Bu açıdan bakıldığında, Allah’ın azamet ve kibriyasının sonsuz olduğu ve bu sema tabakalarının da bu sonsuzluğa uygun bir tecelli olduğu anlaşılıyor.

Bu husus hadis-i şerifte şu şekilde ifade ediliyor:

“Yâ Eba Zer! Yedi göğün Kürsî’ye olan nispeti, ancak geniş düzlük bir arazide (bir çölde) bırakılmış bir halka gibidir. Arşın Kürsî’ye büyüklüğü / üstünlüğü ise, bu geniş düzlük arazinin halkaya olan büyüklüğü, üstünlüğü gibidir.”⁵⁵

Bunun gibi bu ayetin külliyyetinde sıralanan yedi kat tabakanın yedi kat manaları gibi daha çok cüz’î manaları vardır. Herkes anlayışına göre hissesini alır ve semavî sofradan rızkını bulur. Meselâ birisi bu yedi tabakada bilinen gökyüzünün yedi tabakası olduğunu anlasa ayetin ifadesini

⁵⁵ Taberî, Kurtubî, İbn Kesir, Ayete’l-Kürsî tefsiri; Beyhaki, Esma ve’s-Sıfat, h. no:861,862; Kenzu’l-Ummal, h. no:44158.; <https://sorularlarisale.com/ve-nev-i-beserin-yedinci-tabakasi-ve-en-yuksek-taifesi-ise-semavat-i-sebaya-alem-i-sehadete-munhasir-gormuyor-belki>

kendi anlayışıyla anlamış olur. Kur'ân, coğrafya astronomi kitabı değildir, Allah'ın vahdaniyetinin delillerini anlatan bir kitaptır.

Pek geniş bulunan Kur'ân-ı Kerim'in hitaplarına, manalarına, işaretlerine dikkat edilmekle, bir âmiden tut, bir veliye kadar bütün insan tabakalarına ve umum kamuoyunu gözetmesi ve onların fikirlerini okşaması fevkalâde hayrete, taaccübe muciptir.

Eski felsefenin rağmına yeni felsefenin fen ve keşifleriyle semanın tabakaları konusunda tereddüt yaşayan ve nihayetinde mevcut imanı sarsılarak, tesirinde kaldıkları hikmet-i cedideye dayanarak ayete yaptıkları tevillerle imanlarını uçururlar.

Ayetin pek çok tasdik edicileri vardır

Buraya kadar sıralanarak yapılan açıklamalardan anlaşıldığı üzere ayetin pek çok doğrulayıcıları vardır.

Ayete taş atanlar, semadaki yıldızları düşürmek isteyenlere benzercesine dil uzatırlar.

Ayetin bir husustaki beyanının birçok manalarından birisinin veya birkaçının doğru ve mutabık olması durumunda, ayet hak ve doğru olmuş olur. Meselâ, semadan bahseden ayetin muhtemel yüz manasından birisi doğru ve mutabık çıkarsa, o ayet doğru ve hak olmuş olur. Bu yüzden, muhtemel manalardan birisi ya da birkaçı yanlış ve hatalı olsa -haşa- ayete yanlış ve hatalı denilemez. Hatta vakide mümkün bulunmayan ama halkın lisanında dolanan bir tanesi doğru çıkmasıyla o küllî manaya dâhil olarak tasdik edilmiş, doğrulanmış olur.

Fen ve bilime zıt olduğu hâlde, insanların örfünde doğru bilinip doğru telakki edilen bir şeyi, Kur'ân, sırf insanları irşat ve ikaz makamında bu yanlışla işaret etse, ayetin doğruluğuna bir hâlel vermez.

Şimdi gel gör ki ayete taş atanların iddiaları boş çıkarak kendi başlarına taş olarak döndü ve imanlarını uçurdular.

Yedi kıraat şekli, yedi okunuş tarzı ve yedi mu'cize ve yedi hakikat, yedi esas üzerine nazil olan Kur'ân semasının o yedişer tabakalarına, cin ve şeytanlar hükmündeki itikadsız maddî fikirler çıkamadıklarından, âyâtın yıldızlarında ne var ne yok bilmeyip, yalan ve yanlış haber verirler. Ve onların başlarına o âyâtın yıldızlarından mezkûr tahkikat gibi göktaş ve şahaplar inerler ve onları yakarlar.

Evet, cin fikirli feylesofların felsefesiyle o Kur'ân semasına çıkılmaz. Belki, âyâtın yıldızlarına, hakikî hikmetin miracıyla ve iman ve İslâmiyet'in kanatlarıyla çıkılabilir.

Hayalî acip bir ferdi

Çalışmamızın sonunda Bediüzzaman'ın “*hayalî acip bir ferdi*”⁵⁶ diye nitelediği anlayışa dikkat çekiyor. Bu anlayış hem hayalî hem de böylesi yaklaşımları temsil eden acip bir vasfa sahip.

Mütalâasını yaptığımız risale metninin baş tarafında eski hikmetin dokuz olarak tesbit ettiği sema tabakalarını yeni hikmet ise eski hikmetin tedavisi olmaz yara açtıkları dokuz tabaka görüşüne inat, bunlar da tamamen semanın tabakalarını inkâr etmişler. Biri ifrat, diğeri tefritte kalmışlar.

Kur'ân'ın semanın yedi tabaka tesbitine muhalif olması, tekzib edilmesi, yalanlanması adına yapılan eski hikmet yaklaşımında yediye ilave olarak Arş ve Kürs'ünün eklenmesiyle hayalî bir yaklaşımda bulunmuşlar, diye anlamanın yanında başka bir yorum daha yapmak mümkün şöyle ki:

“Hâlbuki, hak ve hakiki çok efradını gördük. Ve şimdi bu insafsız ve haksız coğrafyaya ve sersem ve sermest ve sarhoş kozmoğrafyaya bak: Nasıl bu iki fen hata ederek, hak ve hakikat ve sadık olan küllî manadan gözlerini yumup ve çok sadık olan mâsadağları görmeyerek hayalî bir acip ferdi, mana-yı ayet tevehhüm ederek ayete taş attılar, kendi başlarını kırdılar, imanlarını uçurdular!”⁵⁷

Semavat konusunda hak ve hakikat olan manalardan çok çeşitleri görüldü. Buna rağmen insafsız ve haksız olan coğrafi yorumlarla ve akli sersem olmuş, kendinden geçmiş astronomik değerlendirmelerle eski ve yeni hikmet, hata yaparak hak ve hakikat olan ve tasdik edilen, doğrulanan küllî manalardan gözlerini yumarak ve ne yazık ki o kadar mâsadağ ve doğrulayıcıları da görmeyerek o yüce hakikatlerden olan hayalî ya da temsilî bir nev'ini, ayetin doğrudan manası zannederek ayete dil uzatırcasına taş atılır. Böyle yapmakla o

⁵⁶ Bediüzzaman Said Nursi, Lem'alar (2017), s. 150 (12. Lem'a)

⁵⁷ Bediüzzaman Said Nursi, Lem'alar (2017), s. 150 (12. Lem'a)

taş, kendi kafalarının kırılmasına, ayeti eğip bükerek yanlış yollara sevk etmekle imanlarını uçururlar.

Hayalî acip bir ferdi manasına şu metin bir pencere açar:

“On Sekizinci Mektupta tabakat-ı arzın acaibine dair ehl-i keşfin tavr-ı akıl haricinde beyan ettikleri tasvirata dair bir temsil zikredilmiştir. Hülâsası şudur ki:

Küre-i arz, âlem-i şhadette bir çekirdektir; âlem-i misaliye ve berzahiyede bir büyük ağaç gibi, semavata omuz omuza vuracak bir azamettir. Ehl-i keşfin küre-i arzda ifritlere mahsus tabakasını bin senelik bir mesafe görmeleri, âlem-i şhadete ait küre-i arzın çekirdeğinde değil, belki âlem-i misalîdeki dallarının ve tabakalarının tezahürüdür. Madem küre-i arzın zahiren ehemmiyetsiz bir tabakasının böyle başka âlemde azametli tezahüratı var; elbette yedi kat semavata mukabil yedi kat denilebilir. Ve mezkûr noktaları ihtar için, icaz ile i'caz-kârâne bir tarzda âyât-ı Kur'ân'îye, semavatın yedi tabakasına karşı bu küçücük arzı mukabil göstermekle işaret ediyor.”⁵⁸

Şu görülen âlemde dünya bir çekirdektir. Bir çekirdeğin içinde plân-proje manasında o çekirdeğin açılımların, kodların, görüntülerin, misalin ya da ruhların bulunduğu âlemde onlar bir büyük ağaç gibi, semavata omuz omuza vuracak bir azamettir.

İşte bu noktadan bakıldığında ehl-i keşfin dünyada ifritlere mahsus tabakasını bin senelik bir mesafede görmeleri, görülen âleme ait arz çekirdeğinde değil, bilakis misal âlemdeki dallarının ve tabakalarının görüntüleridir.

Hayalî acip bir ferdi manasını bu satırlarda bulmak mümkün şöyle ki:

Ehl-i keşfin küre-i arzda ifritlere mahsus tabakasını bin senelik bir mesafe görmelerini, ayetin bir manası gibi görüp itiraz ediyorlar. Özellikle coğrafyacılara dünya üzerinde

⁵⁸ Bediüzzaman Said Nursi, Lem'alar (2017), s. 147 (12. Lem'a)

böyle bir yerin olmadığına itiraz ediyorlar. Oysa ehli keşif dünyada değil dünyanın yansımalarının tecelli ettiği âlem-i misali kastediyorlar. Yani bin senelik mesafe, dünyada değil âlem-i misaldir.⁵⁹

Semavat hakkında âlemdeki tasdik edici (mâsadak) manasındaki delillerden zannedilen o misalî, hayalî âlemi, ayetin bütününe teşmil ederek ayeti oraya hapsedip itiraz ediyorlar. Kaldı ki bu keşif, ayetin mâsadakları içinde bile bulunmuyor ama inkârcılar ayeti inkâr etmek için ayetin tek manası bu imiş gibi bir hava estiriyorlar.

Ayet, semavata yedi tabaka manası vermişken hayalî acip tabakaları buna ilave edip çoğaltarak imanlarını sarsanlara ikaz var.

Ortada vakıa var ve Kur'ân'ın ayetinin mutlak olmasına rağmen ve bu mutlakıyla bütün zamana, ilmi gelişmelere, keşiflere, her sınıf insanın anlayışına cevap verebilmesine, bir manada daraltarak sadece onun anlaşılmasına meydan vermemesine bakılmadan, sadece ayete inatla vakıada olmayan birtakım ifadelerle yapılan tesbitler hayalî kalıp, acip bir vaziyettedirler.

Kimisi de ayetin manasını hatalı anlayarak eski zihniyetin temsilciliğini üstlenerek yeni zamanın veledi olarak ayete taş atar.

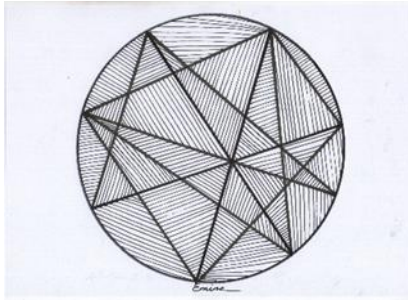
Onlar bilmezleri attıkları o taş, esasında ve hakikatte hatalı yorumda bulunan zihniyetin kırılmasına sebep olurken, az da olsa belki var olan imanlarının uçurulmasına kaybına sebep olmuşlardır.

Gelişen fen ve teknik, ayetteki manayı yeniden yorumlamaya, asırlar öncesinden gelen vahyî malûmatın yeniden ve yeni bilgilerle parlamasına vesile olmaktadır.

Bu çalışmada biz meseleyi Kur'ân ayetleri çerçevesinde anlamaya çalıştık. Bazı hususlarda ayetleri daha

⁵⁹ <https://sorularlarisale.com/kulli-manadan-gozlerini-yumup-ve-cok-sadik-olan-masadaklari-gormeyerek-burayi-hayali-bir-acip-ferd-ile-izah-eder-misiniz>

iyi anlayabilmek için bilimsel verilerden de istifade ettik. Bilimsel veriler bazı ayetlerin daha iyi anlaşılmasında bize büyük bir hizmet sunmaktadır. Fakat bu bilimsel gelişmeler sürekli gelişen ve değişen bir yapıya sahip olduğu için bilimsel verilerin nihai gerçekler gibi kabul edilerek, Kur'ân ayetlerinin bunlara uyarlanmaya çalışılması büyük bir yanlışlığı ortaya çıkaracağı hususunun da göz önünde bulundurulması son derece önemlidir. İnsan, ister bilimsel bir yol izleyerek gerçeği bulsun, ister başka yolla hakikatin idrakine varsın, her hâlükârda hakkıyla bilen kişinin, Allah'ın sanatını takdir etmemesi, onun karşısında hayran kalmaması mümkün değildir. Ama insan, ömrüyle sınırlı olduğu gibi, düşüncesiyle, aklıyla ve diğer yönleriyle de sınırlı bir varlıktır. Bazı hususlar vardır ki, insanın anlama ve idrak boyutunu aşmaktadır. Bu konularda insan, belli bir noktaya kadar düşünüp görüşünü belirtmekte, bir aşamadan sonra ise her şeyin yaratıcısı olan ve her şeyi en iyi bilen Allah Teâlâ'ya havale etme ihtiyacı duymaktadır.⁶⁰

⁶⁰ Genç Akademisyenler İlahiyat Araştırmaları, İsmail Özdemir, https://isamveri.org/pdfdrq/D186150/2009/2009_OZDEMIRI.pdf

Dizin

12. Lem'a, 5, 6, 14, 23, 30,
39, 44
1934, 6, 14
Abbasiler, 29
Ahmet Ağralı, 22
akılsız, 5
Arap, 12, 38
arpa, 35
Arş, 23
ateş, 31
Ay, 16, 39
Aytekin Coşkun, 15
Bakara, 6, 7, 8, 12, 38, 39
Bakü, 5
Barla, 14, 15, 36
Barla Lâhikası, 36
Batlamyus, 12
Birinci Dünya Harbi, 14
buğday, 35
buhar, 35, 37
buz, 35, 37
câmid, 35
cin, 33, 43
cin fikirli, 43
çekirdek, 32, 34
çekme, 35
çoban, 32, 34
dâbbe, 39
Eba Zer, 41
Einstein, 12
Ekzosfer, 39
elektrik, 35
elmas, 37
Emine Çetin, 2

Erzurumlu İbrahim Hakkı,
27
esir, 35, 38, 40
Eski Said, 6
evren, 11, 12
Fahredden Razi, 10
felek, 16
form, 34
Furkan Şahin, 24
galaksi, 11
Galileo, 12
geven, 32
gök, 8, 10, 12
güneş, 11, 12, 35, 36, 40
Güneş, 16, 39, 40
hardal, 35
hava, 31
havaî, 35
hayalî, 5, 44, 46
hayalî acip bir ferdi, 44
Hikmet-i cedide, 25
Hümevra Nur İşlek, 18
ısı, 35
ışık, 11, 35, 37
ibham, 38
İbn Kesir, 41
ihtar, 38
ilim, 9, 13
ima, 38
İmam-ı Gazali, 29
İngiliz, 14
irade, 9
İsra, 7, 8
israf, 31

İşârâtü'l-İ'caz, 6
İşârâtü'l-İcaz, 9, 14, 29, 35
işaret, 30, 38, 43
itme, 11, 35
İyonosfer, 39
Jüpiter, 16, 39
Kamer, 16, 39
kara delikler, 36
Kasd-ı mütekellim, 21
Kaval, 32
Kepler, 12
kıraat, 43
Kopernik, 12
kor, 37
kömür, 37
Kurtubî, 41
kül, 37
küre, 11, 33
Kürs, 23
latif, 37
Lem'alar, 5, 14, 23, 30, 39,
44
Magnetosfer, 39
Marifetname, 16, 27
Mars, 16, 39
mâsadak, 5, 34, 44, 46
mayî, 35
Mektubat, 34
Merih, 16, 39
Merkür, 16, 39
meşelik, 32
Mevâkîf, 28
Mezosfer, 39
mu'cize, 43
Müşteri, 16, 39
Nagihan Ayşe Boşnak, 12,
19, 20, 24, 25
Newton, 12
nötron, 11, 36
On Sekizinci Mektup, 32
Orta Çağ, 12, 16
oryantalist, 14
ölçü, 34
Proton, 11
rakik, 37
ramat, 37
Razi, 16, 29
remz, 38
Resul-i Ekrem, 30, 38
rububiyet, 9, 10
S. Hawking, 12
sadık, 5
samanyolu, 11, 36, 37
Sarahat, 38
Satürn, 16, 39
seb'a-i seyyare, 39
semavat, 5, 9, 14, 25, 30,
39, 41
serseri, 5
Seyyid Şerîf Cürçani, 28
sinek, 32
Stratosfer, 39
su, 35, 37
süt, 32, 33
Şems, 16, 39
Şerhu'l-Mevâkîf,, 28
şuur, 31
tabaka, 8, 9, 10, 13, 14, 23,
29, 30, 33, 35, 36, 38,
40, 41

Taberî, 41
Talâk, 30
tasdik, 30, 34, 43
Taşkın Tuna, 11
tecelli, 41, 46
telmih, 38
telvih, 38
temsîlî, 44
Termosfer, 39
Troposfer, 39
Utarid, 16
Uzay ve Dünya, 11

vahdaniyet, 10
Venüs, 16, 39
yedi, 8, 9, 10, 12, 13, 14,
16, 29, 30, 34, 35, 36,
38, 39, 40, 41, 43
yıldız, 16, 35, 36, 41
Yunan, 8, 39
Yunus, 8
Yusuf Abbasli, 5
Zühal, 16, 39
Zühre, 16, 39